

Hivsmitta och brottmål Inventering 1988–2008

Artikelnr 2009-126-162

Publicerad www.socialstyrelsen.se, juni 2009

Förord

Våren 2007 framkom det att det fanns ett antal fall där HIV-smitta varit föremål för prövning i brottmål under perioden 2006 – 2007. Socialstyrelsen granskade dessa fall utifrån smittskyddslagens förutsättningar och gjorde en utvärdering av de behandlande läkarnas handläggning, för att försöka finna om det är möjligt att finna kriterier för tidiga varningssignaler när en HIV-smittad person medvetet avser eller kommer att bryta mot sina förhållningsregler. Detta för att kunna ta fram och förmedla ett kunskapsunderlag till Smittskyddsläkarna och de behandlande läkarna för att dessa skall kunna ges möjligheter att sätta in preventiva åtgärder för att förhindra smittspridning.

I samband med denna granskning av läkarnas handläggning, en granskning av hur smittspårningen genomförts i landet, och ett antal internationella förfrågningar om den svenska lagstiftningen, har det framkommit intresse av en genomgång och sammanställning av antalet fall med smittspridning som brott. Sammanställningen kan också användas av Socialstyrelsen i en fortlöpande analys om det finns en tendens till ökade problem med smittspridning som brott och om utvecklingen på något sätt kan förhindras med tidiga åtgärder av den smittades behandlande läkare.

All information som redovisas i rättsfallsförteckningen kan återfinnas i domstolarnas offentliga arkiv. För att ändå skydda de berörda personernas identitet i största möjliga utsträckning har rättsfallen avidentifierats i stor omfattning. Socialstyrelsen bedömer att sammanställningen ändå kommer att tillgodose ett tillräckligt underlag för Socialstyrelsens fortsatta bevakning av rättsutvecklingen och möjligheten att följa upp om det finns en tendens till ökade problem med smittspridning som brott. Syftet med rättsfalls-sammanställningen är inte att utgöra underlag för någon avancerad juridisk analys.

Charlotta Sundin, projektanställd på Socialstyrelsens smittskydds-enhet, har gjort sammanställningen och gjort de sammanfattande analyser som presenteras i rättsfallssammanställningen. Peter Gröön, jurist hos smittskyddsläkaren i Stockholms län, har bidragit med att ställa en kompletterande lista på rättsfall till förfogande för en någorlunda heltäckande redovisning av rättsfallen. Det föreligger svårigheter att återfinna alla aktuella rättsfall i arkiven. Rättsfalls-samlingen är därför inte heltäckande. Anders Alexandersson, jurist på enheten, har varit projektansvarig.

Anders Tegnell
Enhetschef

Anders Alexandersson
Jurist

Innehåll

<i>Förord</i>	2
<i>Innehåll</i>	5
<i>Läsanvisning</i>	7
<i>Rättsfall</i>	8
Våldtäkt som anses som grov på grund av risken för HIV- smitta	8
Grov våldtäkt medelst grov misshandel då HIV-smitta överförts.	9
Våldtäkt som anses som grov på grund av risken för HIVsmitta, åtal för framkallande av fara för annan ogillas.	10
Försök till grov misshandel, fråga om samtycke från målsäganden	10
Grov misshandel där HIV-smitta överförts till två målsäganden, fråga om försök till mord	11
Fråga om uppsåt, brottsrubricering och påföljd vid risk för spridande av HIV-smitta.	12
Fråga om ansvar för spridande av smitta samt uppsåt vid grov misshandel och försök till grov misshandel.	13
Fråga om ansvar för försök till grov misshandel alternativt framkallande av fara för annan vid enstaka oskyddat samlag.	14
Fråga om oaktsamhet då HIV-smittad man underlåtit att informera sin partner.	15
Fråga om smittfrihet vid låga mängder virus i blodet samt ev. medansvar då målsägande tillhör riskgrupp	16
Fråga om ansvar för grov misshandel när smittotillfällena delvis ägt rum utomlands	17
Våldtäkt som anses som grov på grund av risken för HIV- smitta. Även fråga om straffvärde vid utvisning av HIV-smittad våldtäktsman.	19
Två fall av grov misshandel. Fråga om straffvärde och utvisning.	20
Fråga om påföljd vid tillfällig psykisk störning	21
Framkallade av fara för annan. Även fråga om oaktsamhet vid oralsex.	21
Fråga om oaktsamhet då HIV-smittad själv uppfattat smittorisken som låg.	22
Framkallande av fara för annan då uppsåtlig till misshandelsbrott ej anses föreligga trots stort antal smittotillfällen	23
Grov misshandel blir vållande till sjukdom då det anses oklart om skydd använts.	24
Grov misshandel då HIV-smittad man underlåtit att informera sin partner	25

Framkallande av fara för annan blir grov misshandel då uppsåt anses ha funnits.	26
Vållande till sjukdom, på gränsen till misshandelsbrott då ung person ovetandes smittats med HIV	27
Framkallande av fara för annan då HIV-smittad köpt sexuella tjänster av unga män.	28
Framkallande av fara för annan då man underlåtit att skydda sin partner	29
Vållande till sjukdom då HIV överförts vid oskyddat oralsex.	29
Försök till grov misshandel då HIV-smittad man underlåtit att informera sin gravida flickvän	30
Framkallande av fara för annan då ung HIV-smittad kvinna underlåtit att upplysa om sin smitta	31
Försök till grov misshandel då kvinna förtigit sin HIV-smitta inför sin make samt inför sjukvårdspersonal vid barnens förlossningar	32
Grov misshandel och försök till grov misshandel vid återkommande riskbeteende	33
Grov våldtäkt men ej uppsåt till smitta.	34
Två fall av grov misshandel. Fråga om tidpunkt för smittotillfälle i förhållande till tidpunkt då gärningsmannen fått sitt HIV-besked	35
Framkallande av fara för annan då man underlåtit att informera sin sambo om att han är HIV-smittad.	35
Flera försök till grov misshandel i nära anslutning till att gärningsmannen mottagit sitt HIV-besked	36
Våldtäkt och försök till grov misshandel blir grov våldtäkt	37
14 års fängelse för spridande av HIV och risk för detsamma genom samlag med minderåriga	38
Grov misshandel då HIV-smittad kvinna underlåtit att informera sin make och även smittat denne	39

Läsanvisning

Rättsfallen i denna sammanställning är organiserade efter årtal med början perioden fr o m september 1989 då 1988 års smittskyddslag (1988:1472) var aktuell t o m september 2009 då nuvarande smittskyddslag (2004:168) är gällande.

Rättsfallsreferaten består av en inledande åtalsrubricering med uppgifter som sedan följer en redovisning av rättsfallet i korthet . Rättsfallet avslutas med en redovisning av domstolens beslut med motivering, påföljder och skadestånd. I de fall det finns en hovrättsdom eller av högsta domstolen återges enbart dessa instansers beslut.

I slutet av sammanställningen finns även viss statistik.

Rättsfall

Våldtäkt som anses som grov på grund av risken för HIV- smitta

Beslutsdatum: 1989

Tilltalad: TM. Man född 1955, medborgare i Somalia

Målsägande: SK. Kvinna

Brottsbenämning: Grov våldtäkt

Överfört HIV: Nej

Påföljd: Fängelse sex år samt utvisning ur riket

Skadestånd: 100 000 kr

Rättsfallet i korhet: TM som är HIV-smittad har med våld tilltvingat sig samlag med målsäganden SK då hon var kraftigt berusad, utan användande av skyddsmedel.

TM medger att det förekommit ett samlag mellan honom och SK men att detta skett med medverkan från SK som ej var berusad vid tillfället. TM uppgav vidare att han använt kondom vid samlaget. Han förnekade att han när samlaget genomfördes hade vetskap om att han var HIV-positiv. Det har han förstått först under tiden i häktet.

TM:s behandlande läkare har uppgett att TM informerats om sin HIV-infektion och de förhållningsregler som gäller för HIV-smittade.

Domstolens beslut: Hovrätten finner inte anledning att frångå tingsrättens bedömning av påföljds- och utvisningsfrågorna. Hovrätten ändrar tingsrättens dom endast på så sätt att skadeståndet bestämdes till 100 000 kr (istället för 180 000 kr).

”På de skäl tingsrätten anfört finner hovrätten styrkt att TM med våld tilltvingat sig ett samlag med målsäganden. Utredningen i hovrätten visar även att TM vid gärningstillfället insåg att han var bärare av en smitta som kunde överföras till partnern genom samlag och medföra en dödlig sjukdom. Som tingsrätten funnit skall TM dömas för grov våldtäkt.”

”TM har gjort sig skyldig till den åtalade gärningen med vetskap om att han är HIV-positiv och utan att använda skyddsmedel. Dessa omständigheter ingår i och för sig inte i den exemplifiering av omständigheter som särskilt skall beaktas vid bedömningen av frågan om ett våldtäktsbrott är grovt. Enligt tingsrättens mening måste de emellertid medföra att brottet skall bedömas som grovt med hänsyn till den risk för synnerligen allvarlig sjukdom hos SK som omständigheterna medför.”

”I frågan om skadeståndets storlek beaktar hovrätten följande. Möjligheten att SK blivit smittad av HIV-virus vid samlaget måste uppenbart medföra såväl ett stort psykiskt lidande för målsäganden under den tid som behövs

för att utreda om hon blivit smittad eller ej som betydande andra olägenheter för henne under denna tid.”

Grov våldtäkt medelst grov misshandel då HIV-smitta överförts

Beslutsdatum: 1992

Tilltalad: TM. Man född 1957

Målsägande: SK. Kvinna

Brottsbenämning: Grov våldtäkt medelst grov misshandel

Överfört HIV: JA

Påföljd: Fängelse sju år

Skadestånd: 700 000 SEK

Rättsfallet i korhet: TM som är HIV-smittad gör sig skyldig till våldtäkt bestående av upprepade samlagsförsök (vaginala, anala och orala), varav flertalet utan kondom. Målsäganden SK uppger att TM strax innan våldtäkten berättat för henne att han bar på HIV. SK smittas med HIV och insjuknar kort därefter. De HIV-stammar TM och SK bär på uppvisar mycket stora likheter.

TM bekräftar samlagsförsöken men menar att vare sig våld eller tvång förekommit. SK hade kunnat lämna lägenheten när hon velat. Enligt TM:s uppfattning användes skydd vid samtliga samlagsförsök. Han får kondomer gratis av sjukhuset.

”TM var för SK en mycket ytlig bekantskap som omedelbart innan den sexuella samvaron talade om att han var smittad med HIV. Mot den bakgrunden samt med tanke på att SK är mor”..” och själv inte har några problem med droger förefaller det minst sagt främmande att hon skulle frivilligt gå med på flera samlagsförsök med TM”

Domstolens beslut: Hovrätten fastställer tingsrättens dom.

”Genom vad SK uppgett är det styrkt att TM med våld och hot tvingat henne till samlag. Härigenom har TM gjort sig skyldig till våldtäkt. Brottet är att anses som grovt redan av det skälet att TM förgripit sig på SK i olika omgångar och härigenom visat särskild råhet.”

”TM har känt till faran med att ha sexuella relationer utan att använda kondom”..” Av den omständigheten att han under avsevärd tid förgripit sig på henne i omgångar kan annan slutsats inte dras än att han har varit helt likgiltig för om hon skulle bli smittad. TM:s uppsåt omfattar grov misshandel av SK genom att han tillfogat henne den livsfarliga sjukdom som HIV-infektion innebär. Även detta förhållande utgör anledning att betrakta våldtäkten som grov. TM skall således dömas för grov våldtäkt medelst grov misshandel.”

Med hänsyn till att TM smittat SK med en sjukdom som förorsakar henne ett betydande lidande och som med all sannolikhet kommer att förkorta hennes liv finns inte anledning för hovrätten att döma ut ett kortare fängelsestraff än det som tingsrätten har bestämt.

Högsta domstolen avlog ansökan om prövningstillstånd.

Våldtäkt som anses som grov på grund av risken för HIVsmitta, åtal för framkallande av fara för annan ogillas

Beslutsdatum: 1992

Tilltalad: TM. Man född 1951, medborgare i Tanzania

Målsägande: SK. Kvinna

Brottsbenämning: Grov våldtäkt

Överfört HIV:: Nej

Påföljd: Fängelse sex år samt utvisning

Skadestånd: 120 000 SEK

Rättsfallet i korhet: TM har under ett par timmar med våld tilltvingat sig samlag och därmed jämförligt sexuellt umgänge med målsägaren SK. Kondom har ej använts och därmed har TM även utsatt SK för risken att smittas med HIV.

TM nekar till brott och yrkar att åtalet ogillas.

Hovrätten låter målsägandens uppgifter ligga till grund för målet. Åtalet för framkallande av fara för annan ogillas då risken för HIV-smitta vägts in i våldtäkten som därmed klassats som grovt brott.

Domstolens beslut: Hovrätten fastställer tingsrättens dom

”Brottet är grovt eftersom TM visat särskild råhet då han genomfört samlag utan att använda skyddsmedel, trots att han är HIV-positiv, med påföljd att målsägande riskerar att få HIV, vilket är en livsfarlig sjukdom.”

”Genom sitt handlande har TM av grov oaktsamhet utsatt SK för fara att bli smittad.”

I tingsrätten yrkade SK om att få återkomma med skadeståndsyrkande för det fall det visas att hon tillfogats ytterligare medicinska skador och till följd härav ytterligare olägenheter än de då kända.

Försök till grov misshandel, fråga om samtycke från målsäganden

Beslutsdatum: 1993

Tilltalad: TM. Man född 1969, medborgare i Uganda

Målsägande: SK. Kvinna

Brottsbenämning: Försök till grov misshandel

Överfört HIV: Nej

Påföljd: Fängelse två år samt utvisning

Skadestånd: 40 000 kr

Rättsfallet i korthet: TM inleder och upprätthåller en sexuell förbindelse med målsäganden SK utan att berätta om sin HIV-smitta. Han förnekar även att han skulle vara smittad då SK konfronterar honom om det. Då SK får vetskap om TM:s smitta utgår hon ifrån att hon också är smittad och väljer att stanna i relationen. Därmed uppstår frågan om samtycke.

TM menar att han underlåtit att informera SK om sin HIV-smitta då han uppfattat det som att även hon var HIV-smittad. Han bestrider grov misshandel men medger framkallande av fara för annan.

TM har suttit tvångsisolerad då han smittat en tidigare partner med HIV samt haft oskyddat sex med ytterligare två kvinnor därefter och smittat dem med könssjukdomar.

TM har under tiden för förhållandet slagit målsägande vid flera tillfällen tillfogat henne rivsår samt hotat henne till livet. (TM står även åtalad för fem andra fall av misshandel.)

Domstolens beslut: Då det är uppenbart att SK endast undgått att smittas av en livsbegränsande sjukdom finner tingsrätten sig vara övertygad om TM:s försök till grov misshandel.

”Omständigheterna är sådana att det kan hållas för visst att TM skulle genomföra samlagen trots att han insett att han därigenom kunde smitta SK”..”inte minst med hänsyn till vad som i målet upplysts om hans förhållande till andra kvinnor. Med hänsyn till samlagsfrekvensen måste risken för överförande av smitta bedömas som i hög grad påtaglig.”

”Vad angår de samlag som förekommit efter att SK fick reda på att TM var HIV-smittad, uppkommer frågan huruvida samtycke till fortsatta samlag kan tillmätas någon betydelse. Enligt tingsrättens bedömning har SK haft all anledning att utgått ifrån att hon också smittats.” TM måste med den kunskap om HIV som bibringats honom ha insett att SK kunde vara osmittad. Han har likväl, uppenbarligen helt obekymrad, fortsatt att ha ett omfattande sexuellt umgänge med SK” ”Härigenom har TM brutit mot de regler som meddelats honom med anledning av sjukdomen. TM:s påstående att hans underlåtenhet härvidlag berott på att han förmodat att även SK. var HIV-smittad förtjänar inte avseende och kan inte leda till annat bedömning.”

Grov misshandel där HIV-smitta överförts till två målsäganden, fråga om försök till mord

Beslutsdatum: 1993

Tilltalad: TM Man född 1959, medborgare i Kongo

Målsäganden: SK1 och SK2 kvinnor.

Brottsbenämning: Grov misshandel

Överfört HIV: Ja i båda fallen

Påföljd: Fängelse fem år och utvisning

Skadestånd: 810 000 kr vardera till målsägandena

I korthet: TM som är HIV-smittad har haft sexuella relationer med målsäganden SK1 och SK2 utan att använda kondom. TM har också påstått sig vara HIV-negativ då målsägandena konfronterat honom om detta. Båda målsäganden har smittats med HIV och yrkar att TM skall fällas till ansvar för försök till mord.

TM förnekar att han gjort sig skyldig till försök till mord alt. grov misshandel men underkastar sig ansvar för vållande till kroppsskada. Han kom som flykting till Sverige 1990 och fick då genomgå ett HIV-test som visade

vara positivt. TM tvivlade på resultatet och trodde sig istället ha en annan allvarlig sjukdom. TM ville inte använda kondom vid samlagen då det skulle kännas som att ligga med ”en tjej som han hittat på gatan”.

”Det är styrkt att TM redan på hösten 1990 vid test visade sig vara HIV-positiv och att han i samband därmed underrättades om förhållningsregler som bl. a innebar att han inte fick ha oskyddade samlag. Det är vidare styrkt att såväl SK1 som SK2 är HIV-positiva samt att proverna från TM och målsägandena är så lika att det är mycket sannolikt att de har gemensamt ursprung.”

Domstolens beslut: Tingsrätten finner att TM uppsåtligen överfört HIV-smitta till målsägandena och därmed gjort sig skyldig till misshandel, grovt brott.

”Oavsett vilken uppfattning TM själv må ha haft om sin sjukdom måste han ha varit medveten om att han ansetts vara smittad med en allvarlig sjukdom benämnd HIV.”

”Det måste antas att TM skulle ha genomfört samlagen även om han insett av smittan skulle överföras. Det räcker med att hänvisa till att han hade oskyddade samlag med SK2 trots att han kort tid dessförinnan blivit uppmärksam på att SK1 som han också haft samlag med, visat sig vara smittad. Det föreligger därför förutsättningar för att fälla TM för grov misshandel.”

”Då det gäller ansvar för försök till mord bör följande beaktas. F.n. kan en HIV-infektion inte upphävas. Flertalet av dem som smittas utvecklar sjukdomen AIDS. Någon metod att bota AIDS är inte känd och förr eller senare leder den till att den drabbade avlider. Av utredningen framgår inte om TM haft kännedom om HIV-infektionens synnerligen allvarliga karaktär. Det kan därför inte hållas för visst att TM med full visshet om döden som effekt av handlingen likväl skulle ha genomfört samlagen. Handlingen kan därför inte anses som försök till mord.”

Fråga om uppsåt, brottsrubricering och påföljd vid risk för spridande av HIV-smitta

Beslutsdatum HD: 1994

Tilltalad: TM. Man född 1964, medborgare i Niger

Målsäganden: SK. kvinna.

Brottsbenämning: Försök till grov misshandel m m.

Överfört HIV: Nej

Påföljd: Fängelse tre år

I korthet: TM som är HIV-smittad har vid tre tillfällen haft oskyddat, fullbordat samlag med målsäganden SK som inte kände till hans sjukdom. Han har även uppgett inför SK att han är frisk samt insisterat på att de ej ska använda kondom vid samlagen. SK blev inte smittad.

TM har gjort gällande att de gärningar som hovrätten bedömt som försök till grov misshandel inte är brottsliga alt. bör rubriceras som framkallande av fara för annan.

Underrätterna har gjort följande bedömning; SK har inte blivit HIV-smittad men det måste ha förelegat en beaktansvärd fara därför. Det kan inte anses att TM haft ett direkt uppsåt att överföra HIV-smitta till SK. Samlagen innebar inte heller nödvändigtvis att SK skulle bli HIV-smittad. Ett s k indirekt uppsåt kan därför inte anses ha förelegat.

TM måste dock vid samlagen ha insett risken för att han skulle överföra HIV-smitta till SK. Om hon skulle bli smittad eller inte kan han inte ha haft en aning om. Det måste därför anses att han vid samlagen inte brydde sig om huruvida SK blev smittad. Till följd av dessa omständigheter anser tingsrätten att det kan hållas för visst att TM skulle ha haft samlag med SK även om han föreställt sig att hon skulle bli HIV-smittad.

”TM har sålunda handlat med s k eventuellt uppsåt. Genom att TM trots sin HIV-smitta haft samlag med SK utan att tala om smittan för henne och utan att använda kondom har han visat hänsynslöshet mot henne och utsatt henne för livsfara. På grund av det anförda har TM enligt tingsrättens bedömning gjort sig skyldig till försök till grov misshandel.”

Domstolens beslut: Högsta domstolen fastställer hovrättens dom.

Högsta domstolen utgår från att omständigheterna vid TM:s samlag med SK varit de som underrätterna angett och att TM handlat med eventuellt uppsåt. Med dessa utgångspunkter får rekvisiten för försök till grov misshandel anses uppfylla.

HD understryker vikten av att domstolarna tillämpar eventuellt uppsåt endast då det förekommer särskilda omständigheter som utgör belägg för att gärningsmannen varit likgiltig inför HIV-risken, inte bara medveten om den.

”På vetenskapens nuvarande stadium är det så att HIV-smitta nästan alltid leder till AIDS, som i sin tur leder till döden. Antag att utredningen i ett mål visar att gärningsmannen kände till såväl smittorisken som att HIV-smitta så småningom leder till döden. Om i ett sådant fall gärningsmannen anses ha handlat i eventuellt uppsåt, omfattas även den slutgiltiga effekten: döden: av hans uppsåt. Med ett sådant resonemang blir det möjligt att döma för försök till mord ”...” Det framstår emellertid som orimligt att ett frivilligt oskyddat samlag med tillämpning av eventuellt uppsåt skulle medföra ansvar för mord.”

Tingsrätten dömde TM till två års fängelse.

Fråga om ansvar för spridande av smitta samt uppsåt vid grov misshandel och försök till grov misshandel

Beslutsdatum HD: 1995

Tilltalad: TM. Man född 1966

Målsägande: SK1, SK2, SK3, SK4 och SK5, kvinnor

Brottsbenämning: Grov misshandel m m

Överfört HIV: Ja, till målsägandena SK2 och SK3

Påföljd: Fängelse tre år

Skadestånd: 750 000 vardera till SK2 och SK3.

I korthet: TM har sexuella relationer med målsägandena SK1, SK4, SK2, SK5 och SK3, utan att berätta om sin smitta och utan att använda kondom. SK4. föder och ammar TM:s barn utan känna till hans smitta. Även SK5 blir med barn men genomgår abort.

1992 tvångsisoleras TM på Gula villan. Han hävdar att det är först då han inser att han är HIV-smittad. Målsägandena hävdar att TM påstått sig vara helt frisk.

Det står klart att TM överfört HIV till målsägande SK2 och SK3 samt utsatt SK1, SK4 och SK5 för risken att smittas. Frågan är om TM begått gärningarna uppsåtligt samt om han kan dömas som ansvarig för spridande av smitta.

TM har haft upprepade oskyddade samlag med målsägandena, medveten om sin HIV-infektion och hur allvarlig en smittöverföring skulle vara för dem. ”Med hänsyn härtill finner Högsta domstolen att TM handlat med ett sådant mått av hänsynslöshet att det måste hållas för visst att han inte skulle avhållit sig från att genomföra samlagen även om han vetat att risken för smittöverföring skulle förverkligas.” Därmed är det styrkt att han uppsåtligt gjort sig skyldig till grov misshandel och försök till sådant brott.

Domstolens beslut: Högsta domstolen ändrar hovrättens domslut i ansvarsdelen endast på så sätt att TM döms för försök tillspridande av smitta, grovt brott, istället för spridande av smitta.

Den smittöverföring till SK2 och SK3 som TM orsakat kan inte anses ha framkallat sådan allmän fara för människors liv och hälsa som krävs för att han skall dömas för spridande av smitta. Sammantaget med hans samlag med målsägandena SK1, SK4 och SK5 måste emellertid risk anses ha förelagat. Han skall därför dömas för försök till spridande av smitta.”

Bestämmelsen om särskilt straffrättsligt ansvar vid spridande av smittsam sjukdom fanns i 1968 års smittskyddslag men upphävdes 1985. Andra bestämmelser som kan tillämpas på handlingar av det här slaget diskuteras. Användandet av brott mot liv och hälsa när det gäller överföring av HIV-smitta anses problematiskt eftersom handlingen oftast skiljer sig från våldsbrottslighet av mer traditionell natur.

Fråga om ansvar för försök till grov misshandel alternativt framkallande av fara för annan vid enstaka oskyddat samlag

Beslutsdatum HD: 1995

Tilltalad: TK. Kvinna född 1966, medborgare i Tanzania

Målsägande: SM1 och SM2, män

Brottsbenämning: Framkallande av fara för annan

Överfört HIV: Nej

Påföljd: Fängelse ett år samt utvisning

I korthet: TK som är HIV-smittad har haft sexuellt umgänge med målsägandena SM1 och SM2. Hon har haft oskyddade orala samlag med båda målsägandena och även ett oskyddat vaginalt samlag med SM1.

TK menar att det inte funnits fara för brottets fullbordan då smittrisen varit alltför obetydlig. Hon menar även att målsägandena bör ses som medansvariga.

TK inlät sig helt frivilligt på det sexuella umgänget mellan henne och SM1 resp. SM2. ”Båda parter måste antas ha varit aktiva. Därmed är kravet på att sjukdom tillfogats annan uppfyllt. Detsamma gäller förutsättningen att utförandet av brott företar en handling. TK:s invändningar i angivna hänseende kan alltså inte godtagas.”

”Av den medicinska utredningen i målet framgår att HIV finns i slidvätskan hos en HIV-smittad kvinna.” I den broschyr med fakta om HIV som TK fått översatt till modersmålet Swahili, framgår att även enstaka oskyddade vaginala samlag /orala samlag medför smittorisker som inte är försumbara. Uppställda rekvisit för försök till misshandelsbrott är alltså uppfyllda.

Domstolens beslut: Med ändring av hovrättens dom dömer högsta domstolen TK för framkallande av fara för annan, till fängelse i ett år.

Av TK:s egna uppgifter framgår att hon förstått att är HIV-smittad. Därmed är det första ledet för eventuellt uppsåt uppfyllt. Dock är det inte klarlagt att TK verkligen förstått att orala samlag utgör en risk. Det föreligger heller inget stöd för att TK skulle ha varit likgiltig inför om hennes sexualpartners blev smittade. Hon har varit angelägen om att skydda sin partner vid de vaginala samlagen och har själv införskaffat kondomer. Det andra ledet vid tillämpning av eventuellt uppsåt är inte uppfyllt. Därmed är åtalat för försök till grov misshandel inte styrkt.

”Vad härefter angår ansvar för framkallande av fara för annan står det helt klart att TK varit grovt oaktsam när hon hade oskyddat samlag med SM1. När det gäller de orala samlagen måste hon i alla fall varit osäker på om det var riskfritt. Med hänsyn till de utomordentligt allvarliga följder som smittoöverföringen medför får det anses vara grovt oaktsamt av TK att inlåta sig på sådana sexualhandlingar.”

HD fastställer hovrättens beslut om utvisning med hänsyn till brottets art och straffvärde.

Fråga om oaktsamhet då HIV-smittad man underlåtit att informera sin partner

Beslutsdatum: 1997

Tilltalad: TM. Man född 1968

Målsägande: Män SM1 och SM2

Brottsbenämning: Försök till grov misshandel, vållande till sjukdom.

Överfört HIV: Ja, till målsägande SM1

Påföljd: Fängelse tre år

Skadestånd: 818 000 kr till SM1 och 30 000 kr till SM2.

I korthet: TM underlåter att informera sin sambo, målsägande SM1 om sin HIV-infektion och förnekar även att han skulle vara smittad. TM överför smittan till SM1 genom upprepade oskyddade anala samlag. SM1 lever ovetande om att han smittats till dess att han efter upprepad sjukdom, konfronterar TM, och får beskedet. Relationen fortsätter en tid därefter.

TM utsätter sedan en ny sexualpartner SM2, för risken att smittas. Även inför SM2 förnekar TM att han är smittad.

TM menar själv att han under relationen med SM1 förträngt sin HIV-smitta, trots läkarbesöken var tredje månad. Vad det gäller det sexuella umgänget med SM2 ansåg han inte att det var nödvändigt att informera om sin smitta då han använde kondom vid de anala samlagen. Smittorisken vid orala samlag trodde han var försumbar.

Det förekommer en anmälan till Smittskyddsmyndigheten om tvångsisolering av TM.

Domstolens beslut: ”TM skall dömas för vållande av kroppsskada, grovt brott och försök till grov misshandel. Båda brotten implicerar livsfarlig skada. Straffvärdet är enligt tingsrättens mening tre år.”

”Även om det numer finns verksamma s.k. stoppmediciner leder HIV-infektioner alltjämt oundvikligen till döden. TM har således genom smittoöverföringen tillfogat SM1 en livsfarlig sjukdom.” Rätten finner det uteslutet att sjukdomens allvar inte skulle ha framgått för TM. Vidare har TM inför SM1 positivt uttalat att han inte var HIV-smittad. ”Mot denna bakgrund är det tydligt att TM varit oaktsam när han genomfört anala samlag med SM1 utan kondom. Med beaktande av svårhetsgraden i den HIV-sjukdom som TM förorsakat finner rätten dennes handlande så oförsvarligt att vållandet till sjukdomen är att bedöma som grovt.”

TM har inte tagit till sig av sin läkares varningar utan levt ansvarslost med flera tillfälliga sexuella kontakter utan skydd. I umgänget med SM2 har TM visat en allmän motvilja mot att använda kondom. SM2 uppfattning var att oralsex endast smittar vid utlösning, samtidigt var han medveten om att 100% säkerhet vid oralsex förutsätter kondom. ”Med hänsyn till det anförda och med beaktande av sjukdomens livsfarliga karaktär finner rätten att åtalet för försök till grov misshandel skall bifallas.”

SM1 svarar dåligt på brosmsmedicinerna och får även svåra biverkningar av dessa. Han tillerkänns ett skadestånd som motsvarar full invaliditet.

Fråga om smittfrihet vid låga mängder virus i blodet samt ev. medansvar då målsägande tillhör riskgrupp

Beslutsdatum: 2001

Tilltalad: TM. Man född 1955

Målsägande: SM1, SM2, SM3 och SM4, män

Brottsbenämning: Försök till grov misshandel.

Överfört HIV: Ev. till målsägande SM2.

Påföljd: Fängelse i två år och sex månader.

Skadestånd: 60 000 kr till SM1 och 50 000 kr vardera till SM2, SM3 och SM4

I korthet: TM som är HIV-smittad har haft upprepade anala och orala samlag med åtskilliga partners utan att upplysa dessa om sin smitta. TM har i samtliga fall varit den penetrerande och har även insisterat på oskyddade samlag. Målsägande SM1 som bott hos TM hävdar att TM gömt sina mediciner för honom. Målsägande SM2 har senare visat sig vara HIV-smittad men det har inte gått att bevisa att det är TM som smittat honom.

TM menar själv att målsägande SM1 är den enda som han haft oskyddat analt samlag med och att han fått uppfattningen om att även SM1 var HIV-smittad och därför inte brydde sig om skydd. Vad det gäller målsägande SM2, SM3 och SM4 menar TM har inte anala samlag förekommit och han har därför inte känt att han behövt informera om sin smitta. TM hänvisar även till forskarrön som talar för att han med sin förhållandevis låga virusmängd i blodet, inte kunnat överföra smitta. Det finns vittnen till det sexuella umgänget mellan TM och SM1 respektive SM4.

Den medicinska expertisen vid rättegången har gått i god för att TM de senaste åren haft en mycket låg virusmängd i blodet men också att man aldrig helt kan utesluta smittorisk. Även vid samlag med redan HIVsmittade personer kan smitta överföras och generera nya, mer svårbehandlade former av HIV.

Domstolens beslut: Hovrätten fastställer tingsrättens dom. TM har väl känt till de föreskrifter som gäller för HIV-positiva. Oavsett hur han uppfattat smittoriskerna har det ålegat honom att följa dessa föreskrifter. Trots det har han haft oskyddade samlag med flera personer utan att göra minsta ansats att upplysa dem om sin smitta.

Hovrätten finner att TM saknat varje omsorg om sina sexualpartners säkerhet och delar tingsrättens bedömning att han varit likgiltig inför om dessa skulle bli smittade eller inte.

Hovrätten ändrar tingsrättens dom bara ifråga om storleken på de skadestånd som TM skall betala till var och en av målsägandena. Tingsrätten hade beslutat att målsägandena inte var berättigade skadestånd för kränkning då de varit medansvariga i riskbeteendet.

Hovrätten delar ej tingsrättens uppfattning att då det rör sig om samlag mellan homosexuella män (som riskgrupp) skulle innebära ett större medansvar för den utsatte personen än vad som bedömts vara fallet i andra sammanhang. Inte minst i sådana sammanhang skall man kunna lita på att partnern uppfyller sina åtaganden enligt givna föreskrifter. ”Hovrätten finner därför till skillnad från tingsrätten att målsägandena är berättigade till ersättning även för kränkning.”

Fråga om ansvar för grov misshandel när smittotillfällena delvis ägt rum utomlands

Beslutsdatum: 2001

Tilltalad: TM. Man född 1942, medborgare i Danmark.

Målsägande: SK1, SK2, SK3, SK4, SK5, SK6 och SK7, kvinnor.

Brottsbenämning: Grov misshandel, försök till grov misshandel samt försök till spridande av smitta.

Överfört HIV: Ja. till målsägande SK1 och SK2

Påföljd: Fängelse sju år samt utvisning

Skadestånd: 835 469 kr till målsägande SK1 60 000 till målsägande SK3 och 70 000 kr vardera till målsägandena SK5, SK6 och SK7.

I korthet: TM som varit HIV-smittad sedan 1986, har under åren 1993-1999 inlett och upprätthållit sexuella relationer med målsägandena SK1, SK2, SK3, SK4, SK5, SK6 och SK7. TM har haft oskyddade samlag med samtliga målsägandena. Han har inte informerat dem om sin smitta samt även förnekat att han skulle vara HIV-positiv.

TM har medgivit att han är HIV-smittad och att han inte upplyst någon av målsägandena om detta. Han har även medgivit att det är han som överfört HIV till målsägandena SK1 och SK2 men att det inte skett uppsåtligen. Han hävdar att han förträngt sin smitta men även att umgänget med kvinnorna hjälpt honom bekämpa viruset.

Det faktum att det sexuella umgänget mellan TM och målsägandena skett såväl i Sverige som utomlands gör målet problematiskt. TM har bestritt de samlag som förekommit i Sverige.

Då det visar sig att SK1 smittats med HIV, upptecknar TM ett testamente till hennes fördel, förutsatt att hon inte polisanmäler honom. Han hotar även med att ta sitt liv om så sker. Efter rättegången genomför TM fullbordat suicid i häktet.

Domstolens beslut: Tingsrätten finner att TM uppsåtligen gjort sig skyldig till grov misshandel (gällande målsägande SK1) respektive försök till grov misshandel (gällande målsägande SK3, SK5, SK6 och SK7).

Tingsrätten finner att ”TM visat en sådan grad av hänsynslöshet gentemot målsägandena att det måste hållas för visst att han inte skulle ha avhållit sig från att genomföra samlagen även om han insett att risken för smittöverföring skulle förverkligas.”

”Något som särskilt bör beaktas är enligt tingsrättens mening det anmärkningsvärda förhållande att TM, sedan SK1 kontaktat honom och talat om att hon var HIV-smittad och gravid och att hon misstänkte att han var smittkällan, haft oskyddat samlag med SK2 och därvid sannolikt överfört HIV-smitta även till henne.”

TM döms även för grovt försök till spridande av smitta. ”TM har fällts till ansvar för att ha oskyddat samlag med fem kvinnor vara en blivit HIV-smittad. Enligt tingsrättens mening måste risk ha förelegat för att hans handlande kunnat leda till allmän fara för människors liv eller hälsa. Brottet är grovt med hänsyn till att HIV-infektionen är en allvarlig sjukdom.”

Då samlagen med målsägande SK4 och det samlaget då SK2 smittades, skett i Danmark läggs de åtalen ner.

Målsägandena SK1, SK3, SK5, SK6 och SK7 förbehålles rätten att återkomma med skadeståndskrav för det fall att någon skada till följd av brotten skulle visa sig i framtiden.

Våldtäkt som anses som grov på grund av risken för HIV- smitta. Även fråga om straffvärde vid utvisning av HIV-smittad våldtäktsman

Beslutsdatum: 2001

Tilltalad: TM. Man född 1975 medborgare i Nigeria

Målsägande: SK, ung kvinna

Brottsbenämning: Grov våldtäkt

Överfört HIV: Nej

Påföljd: Fängelse i fem år och sex månader samt utvisning

Skadestånd: 105 000kr

I korthet: TM som är HIV-smittad åtalas för att med våld tilltvingat sig samlag med målsäganden SK som bl.a. får en blödning i underlivet. Kondom användes inte och samlaget fullbordades. SK var vid tillfället påverkad av amfetamin.

TM förnekar förekomsten av våld och av samlag över huvud taget. Han är medveten om att han är HIV-smittad och träffar regelbundet läkare angående detta men menar att han inte fått någon information om HIV eller smittskyddslagen.

”TM:s förnekande av att han har haft samlag med SK motsägs av att det efter händelsen hos henne påträffats sperma som kommer från TM” Vidare har TM på väsentliga punkter lämnat oriktiga uppgifter.

Domstolens beslut: Tingsrätten finner TM skyldig till våldtäkt, grovt brott.

” SK:s berättelse är klar och entydig.”...” Hon har vidgått för henne beivrande omständigheter och klart talat om när hon var osäker på sin utsaga.”...” Av hennes berättelse och de skador som iakttagits vid läkarundersökningen är styrkt att TM vid samlaget använt det våld som åklagaren påstått för att tilltvinga sig samlag.”

TM har ”genom att genomföra ett samlag med SK mot hennes vilja och utan att använda kondom, trots att han kände till att han var HIV-smittad, utsatt henne för en allvarlig risk att bli smittad av en infektion som kan leda till att hon avlider i AIDS. Han har därigenom visat sådan hänsynslöshet att våldtäkten skall anses som grov.”

”Straffvärdet för gärningen uppgår i vart fall till fängelse i sex år. Vid straffmätningen skall beaktas det men som TM lider på grund av beslutet om utvisning. Ett utvisningsbeslut kommer med allra största sannolikhet verkställas till hans hemland Nigeria där han kommer att få mycket svårare att få den livsuppehållande behandling som ges i Sverige vid AIDS.” ”Tingsrätten finner därför att fängelsestraffet bör sättas något lägre än det angivna straffvärdet.”

Hovrätten för västra Sverige avslog överklagan. TM överklagade även utvisningen till European Court of Justice utan framgång.

Vid rättegångstillfället väntade målsägande ännu på provsvar från HIV-test och förbehölls rätten att senare yrka om skadestånd till följd av nya skador på grund av brottet.

Två fall av grov misshandel. Fråga om straffvärde och utvisning.

Beslutsdatum: 2002

Tilltalad: TM. Man född 1976 medborgare i Somalia

Målsägande: SK1 och SK2, kvinnor

Brottsbenämning: Grov misshandel

Överfört HIV: Ja, till båda målsägandena

Påföljd: Fängelse i sex år samt utvisning.

Skadestånd: 862 000 kr vardera till målsägandena

Fallet i korthet: TM har genom upprepade oskyddade vaginala samlag med målsägandena överfört HIV-infektion till dem. TM. har inte informerat målsägandena om sin smitta och har även påstått sig vara HIV-negativ.

TM har framhållit att han inte trott att smittorisk förelegat så länge han inte fullbordade samlagen. Han har förklarat att han försökt få utlösning utanför målsägandenas kroppar men har också vidgått att kanske har misslyckats med detta vid något tillfälle.

TM har senare suttit tvångsisolerad och i mötet med psykolog där visat tecken på förnekelse och förträngning som skulle kunna tillskrivas traumatiska upplevelser i hemlandet.

Domstolens beslut: Hovrätten fastställer tingsrättens dom i ansvarsdelen och dömer TM för grov misshandel.

TM har genomfört ett stort antal oskyddade fullbordade samlag med målsägandena trots att han varit medveten om risken för att överföra HIV-smitta till dem. TM har inför målsägandena sanningslöst förnekat att han är HIV-smittad och även valt att inleda sin sexuella relation med SK1 endast en vecka efter att han fått veta att han var misstänkt för att ha smittat en annan kvinna med HIV. ”Hans handlande framstår som så hänsynslöst att det kan hållas för visst att han skulle ha genomfört samlagen även om han vetat att risken för smittoöverföring skulle förverkligas. Därmed är det styrkt att TM gjort sig skyldig till grov misshandel av mycket allvarligt slag.”

Hovrätten ändrar tingsrättens domslut på så sätt att fängelsestraffets längd bestäms till sex år istället för fem. Hovrätten bifaller även yrkandet om utvisning av TM som i tingsrätten avslogs av humanitära skäl.

TM har framhållit att han kan få svårt att få tillgång till den medicinska vård han behöver om han sänds tillbaka till sitt hemland Somalia. Med hänsyn till att TM gjort sig skyldig till mycket svår brottslighet som inneburit en ytterst allvarlig kränkning av målsäganden samt till att det borde föreligga en klar risk för att TM efter avtjänat straff på nytt gör sig skyldig till samma slags brottslighet finner hovrätten” att synnerliga skäl för utvisning föreligger.”

Givet det mycket svåra lidande TM åsamkat målsäganden genom misshandelsbrottet anser hovrätten att brottslighetens samlade straffvärde motsvarar fängelse åtta år . Med beaktande av det men TM får anses lida på grund av utvisningen finner hovrätten att påföljden bör bestämmas till fängelse i sex år.”

Fråga om påföljd vid tillfällig psykisk störning

Beslutsdatum: 2002

Tilltalad: TM. Man född 1972, medborgare i Somalia

Målsägande: SK, kvinna

Brottsbenämning: Försök till grov misshandel

Överfört HIV: Nej

Påföljd: Fängelse fyra år

Skadestånd: 80 000kr

I korthet: TM som är HIV-smittad har inlett och upprätthållit en sexuell relation med målsägande SK. utan att ha upplyst henne om sin smitta. SK uppskattar att de hade ca 20-30 oskyddade samlag med varandra. SK hade vid tidpunkten av rättegången inte fått definitivt besked om sin HIV-status. TM menar att han upplyst SK om att han var HIV-smittad även om han är osäker på om hon förstod vad han sa. Han hävdar också att han endast haft skyddade samlag med henne.

TM är tidigare straffad för försök till mord och åtalas även för misshandel av ett antal personer, där risk för blodsmitta föreläggat. Beslut om utvisning av TM kvarstår sedan tidigare dom.

Domstolens beslut: ”I enlighet med tingsrättens dom har TM gjort sig skyldig till försök till grov misshandel”

TM har medveten om att han är HIV-positiv, vid ett tjugotal tillfällen har haft oskyddade samlag med målsäganden och därigenom riskerat att överföra HIV-infektion till henne varigenom fara för brottets fullbordan föreläggat.

Tingsrätten finner att TM hade ett sådant uppsåt som krävs för straffansvar. De av TM genomförda handlingarna har varit livsfarliga och TM har genom att vid ett flertal tillfällen utsätta målsäganden för risk att smittas, visat särskild hänsynslöshet. Han skall därför dömas för grov misshandel.

”Tingsrätten finner att TM inte begått de åtalade gärningarna under påverkan av allvarlig psykisk störning. Med hänsyn till gärningarnas straffvärde och art kan någon annan påföljd än ett långvarigt fängelsestraff inte förekomma.

Eftersom det redan föreligger ett lagakraftvunnet utvisningsbeslut, ogillar tingsrätten åklagarens yrkande om att TM skall utvisas.”

Framkallade av fara för annan. Även fråga om oaktsamhet vid oralsex

Beslutsdatum: 2002

Tilltalad: TM. Man född 1955

Målsägande: SM1 och SM2, män

Brottsbenämning: Framkallande av fara för annan

Överfört HIV: Nej

Påföljd: Fängelse ett år

Skadestånd: 50 000 kr till SM1 och 30 000 kr till SM2

Fallet i korthet: TM har haft oskyddat sexuellt umgänge med målsägandena SM2 och SM1, utan att informera dem om sin smitta. Inför SM2 har han även upprepade gånger nekat till att vara smittad.

TM medger att han berättat han haft oskyddat oralsex med målsägandena SM2 och SM1, vid enstaka tillfällen. TM menar dock att han berättat om HIV-smittan för målsägandena och att de själva gått med på att ha oskyddade orala samlag med honom. Han hävdar även att han av sin läkare fått informationen att oralsex är ”99% riskfritt”. Om han hade anat att det fanns en smittorisk hade han inte utövat detta.

Åklagaren har åberopat att TM i polisförhör har uppgett dels att han haft oskyddat oralsex med SM1, vid flera tillfällen, dels att han inte talat om för SM2, att han är HIV-positiv.

Tingsrätten finner att TM:s uppgifter saknar trovärdighet. Det är därmed utrett att TM haft oskyddade orala samlag med målsägandena utan att informera om sin smitta.

Domstolens beslut: Genom sitt handlande har TM medvetet riskerat att den farliga smittan skulle överföras, varför handlingen får anses som grovt oaktsam. TM skall därför dömas för framkallande av fara för annan.

”Av den skriftliga bevisningen har framgått att oskyddade orala samlag innebär smittorisker som inte är försumbara. Med hänsyn till detta gör tingsrätten bedömningen att risk har förelegat att TM kunde ha överfört smitta till målsägandena.”

Det är dock inte utrett med tillräcklig säkerhet att TM helt uppfattat risken med orala samlag. Dock måste han ha varit osäker på denna smittorisk.

Angående uppsåtsfrågan kan konstateras att TM har haft ett flertal oskyddade orala samlag med SM1, att han inför SM2 ljugit om sin HIV-status, samt att han brutit mot de förhållningsregler han fått enligt smittskyddslagen. Av detta kan man dock inte dra slutsatsen att han varit helt likgiltig inför eventuell smittoöverföring. Åtalet för försök till grov misshandel kan därför inte bifallas.

Fråga om oaktsamhet då HIV-smittad själv uppfattat smittorisken som låg

Beslutsdatum: 2003

Tiltalad: TK. Kvinna född 1970

Målsägande: SM1, SM2 och SM3, män

Brottsbenämning: Framkallande av fara för annan.

Överfört HIV: Nej

Påföljd: Fängelse ett år

Skadestånd: 40 000 kr vardera till målsägandena

Fallet i korthet: TK har haft sexuella relationer med målsägandena SM1, SM2 och SM3 utan att informera dem om sin smitta. Det har rört sig om upprepade vaginala, orala och anala samlag utan skydd.

TK menar att målsägandena ljuger. Hon har aldrig haft samlag med vare sig målsägande SM1 eller SM2. När det gäller målsägande SM3 vidgår hon

ett oskyddat samlag, dock efter att hon underrättat honom om sin infektion. TK tror att SM1 och SM2 är ute efter skadeståndspengarna och att SM3 vill smutskasta henne då de ligger i vårdnadstvist.

TK har vidgått att hon informerats om HIV-smittan. Emellertid har hon utan att behandla infektionen haft en låg infektionsgrad. ”Hon har sedan 1994 haft samlag med andra män än de nu aktuella och fött flera barn. Ingen av dessa personer har blivit smittade. Ej heller har någon av de tre målsägandena drabbats.”

Domstolens beslut: Tingsrätten finner TK skyldig till framkallande av fara för annan.

Det kan inte uteslutas att TK genom sina tidigare erfarenheter intalat sig själv att hennes infektionsgrad var så låg att risk för smitta inte förelåg ens vid oskyddade samlag.

Mot bakgrund härav finner tingsrätten inte övertygande att hon skulle genomfört samlagen om hon varit på det klara med att smittan skulle överföras. Uppsåt för försök till misshandel är därför inte styrkt. Däremot är det uppenbart att TK förfarit med grov oaktsamhet och således är övertygad om framkallande av fara för annan.

TK har, fullt medveten om sin infektion, haft oskyddade samlag. Även om det endast rör sig om grov oaktsamhet, ser rättspraxis allvarligt på brottet. Tingsrätten finner att TK samlade brottslighet bör medföra ett fängelsestraff på ett år.

TK har även gjort sig skyldig till övergrepp i rättssak då hon misshandlat och hotat en kvinna som lämnat uppgifter till polisen.

Framkallande av fara för annan då uppsåtlig till misshandelsbrott ej anses föreligga trots stort antal smittotillfällen

Beslutsdatum HD: 2004

Tilltalad: TM. Man född 1976

Målsägande: M.1-10, män

Brottsbenämning: Framkallande av fara för annan.

Överfört HIV: Nej

Påföljd: Fängelse ett år

Skadestånd: 30 000 kr till målsägande M.1, 20 000 kr till M.2, 25 000 kr vardera till M.3 och M.9, 13 000 kr vardera till M.4 och M.5, 8 000 kr vardera till M.6 och M.7 och 17 610 kr till målsägande M.8.

I korthet: TM som är HIV-infekterad, har vid ca 200 tillfällen haft oskyddade orala och anala samlag med tio olika personer utan att informera dem om sin smitta. Frågan i målet är om han härigenom utsatt dessa för risk att smittas med HIV-virus på så sätt att vart och ett av samlagen är att bedöma som försök till misshandelsbrott eller framkallande av fara för annan.

TM har bestritt ansvar på den grunden att han har haft så låga virusnivåer att någon konkret fara för smittspridning inte förelåg. Han förnekar inte att

han tagit del av förhållningsregler som gäller för HIV-smittade men han har inget minne av detta.

Av utredningen framgår att risken för smittöverföring vid vart och ett av samlagen var synnerligen låg och inget talar för att TM trots att den var högre eller för att han hade för avsikt att överföra smitta genom samlagen.

”Genom användningen av sk. bromsmediciner har helt nya möjligheter öppnats för att förhindra att HIV-infektionen leder till döden genom aids.”

Domstolens beslut: Hovrätten finner TM skyldig till för framkallande av fara för annan avseende åtalade gärningar mot målsägande M.1-9.

Med ändring av hovrättens dom i ansvarsdelen ogillar Högsta domstolen åtalet avseende brott mot målsägande M.10. Målsägandes samtycke vid de tillfällena befriar TM från ansvar då det rör sig om framkallande av fara för annan och ej försök till grov misshandel.

TM har genomfört samlagen med insikt om att dessa innebar en fara för överföring av HIV-infektion. Gärningarna avser ett mycket stort antal samlag med ett flertal olika partner. Han har inte enbart förtigit smittan utan i flera fall även förnekat den.

Frågan är om det finns några omständigheter som talar för att TM varit likgiltig till att hans partners skulle smittas av HIV-infektion. ”Mot bakgrund av den låga risken måste mycket starka skäl krävas för att det skall anses visat att TM varit likgiltig.” Någon annan omständighet än det stora antalet samlag har inte framförts i målet. ”Förutsättningar för att döma TM för försök till grovmisshandel föreligger således inte.”

Även om smittrisken vid varje enskilt tillfälle varit låg måste de brott som TM gjort sig skyldig till bedömas som allvarliga och påföljden bör bestämmas till fängelse ett år. (I hovrätten dömdes TM till tre år och tingsrätten till fyra år.)

Grov misshandel blir vållande till sjukdom då det ansetts oklart om skydd använts

Beslutsdatum: 2004-06-10

Tilltalad: TM. Man född 1977, medborgare i Portugal

Målsägande: M.1 och M.2, män

Brottsbenämning: Vållande till sjukdom, grovt brott

Överfört HIV: Ja, till båda målsägandena.

Påföljd: Hovrätten överlämnar mannen till rättspsykiatrisk vård

Skadestånd: 108 000 SEK

I korthet: TM har sexuellt umgänge med målsägandena M.1 och M.2 utan att informera dem om att han är HIV-smittad. Målsägandena och TM är ense om att oskyddade orala samlag förekommit. Målsägandena menar att även de anala samlagen varit oskyddade. Både målsäganden M.1 och M.2 smittas med HIV.

TM medger att han inte informerat målsägandena om sin smitta men förnekar att han påstått sig vara frisk såsom målsägandena påstår. TM menar

även att han endast utövat det han sett som säker sex d.v.s. använt kondom vid de anala samlagen och undvikit att få utlösning vid de orala.

Hovrätten låter TM:s uppgifter ligga till grund för åtalet.

Domstolens beslut: Hovrätten ändrar tingsrättens dom på så sätt att

A) TM:s överförande av HIV till M.1 bedöms som vållande till sjukdom istället för grov misshandel.

Trots målsägandes uppgifter kan det inte anses visat att TM genomfört det anala samlaget utan kondom. Det kan ”inte komma ifråga att döma honom för uppsåtlig misshandel ens med tillämpning av ett sk.likgiltighetsuppsåt.” TM anses ha varit oaktsam då han utan skydd utfört oralsex och då han lät sin sperma komma i kontakt med ett sår hos M.1

B) Åtalet för grov misshandel alt. vållande till sjukdom för överförandet av HIV till M.2 ogillas liksom skadeståndsyrkandet från M.2

Det har inte kunnat uteslutas att M.2. smittades vid det tillfälle då han som aktiv part hade oskyddat analsex med TM mot den senares vetskap.

C.) Utvisningsyrkandet ogillas

TM har sedan domen i tingsrätten ingått registrerat partnerskap med en svensk man.

D.) Skadeståndet för kränkning till M1 bestäms 50 000kr lägre än vad tingsrätten beslutat.

Då hovrätten funnit TM skyldig endast till oaktsamhetsbrott döms TM för grovt vållande av sjukdom, vilket också är ett allvarligt brott. Anledning att ändra vad tingsrätten beslutat om påföljd, föreligger inte. TM skall således överlämnas till rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning.

Grov misshandel då HIV-smittad man underlåtit att informera sin partner

Beslutsdatum: 2005

Tilltalad: TM. Man född 1971

Målsägande: SM, man

Brottsbenämning: Grov misshandel

Överfört HIV: Ja

Påföljd: Fängelse ett år och sex månader

Skadestånd: 393 150 kr

I korthet: TM som är HIV-smittad har underlåtit att informera sin partner SM om smittan. TM har även genom ett stort antal oskyddade anala samlag, överfört smittan till SM.

TM har medgett att han inte informerat SM. om sin smitta och att de haft ett stort antal oskyddade samlag. TM kan dock inte bekräfta att det är han som överfört smittan. Om det ändå skulle vara fallet har han inte handlat uppsåtligt.

TM gjorde på eget bevåg ett medicineringsuppehåll vilket gjort honom mer smittsam. De virusstammar som TM och SM bär på är nära epidemiologiskt länkade.

Det är inte troligt att TM och SM smittats av en och samme tredje person. SM har genomgående skyddat sig de få gånger han haft sex med andra än TM Vid det tillfälle då TM och SM för första gången hade sexuellt umgänge med en tredje part var SM sannolikt redan smittad.

Domstolens beslut: TM har uppsåtligen gjort sig skyldig till misshandel som är att bedöma som grov.

TM har varit medveten om sin HIV-infektion när han haft samlag med SM. Han har också haft klart för sig hur allvarlig en smittoöverföring skulle vara för SM. ”Det har framkommit att TM direkt när han fick beskedet om att SM var smittad uttalade. ’Jag vet, det är jag som har smittat dig’.”

”TM har handlat med ett sådant mått av hänsynslöshet och likgiltighet gentemot SM att det måste hållas för visst att han inte skulle avhållit sig från att genomföra samlagen även om han vetat att risken för smittoöverföring skulle förverkligas.”

Framkallande av fara för annan blir grov misshandel då uppsåt anses ha funnits

Beslutsdatum: 2005

Tilltalad: TK. Kvinna född 1961

Målsägande: SM. man

Brottsbenämning: Försök till grov misshandel samt ofredande

Överfört HIV: Nej

Påföljd: Fängelse ett år och sex månader

Skadestånd: 75 000 kr

I korthet: TK har haft en sexuell relation med målsäganden SM utan att informera honom om sin HIV-smitta. Smittorisken har varit hög då SM vid två tillfällen haft blödande sår på penis. SM menar att de endast haft oskyddade samlag.

TK gör gällande att hon innan relationen inleddes informerat SM om sin smitta samt att de använt kondom vid samtliga samlag men att den kan ha glidit av vid några tillfällen.

TK menar även att såväl hennes mediciner som kallelse till läkarbesök och information funnits väl synligt i hennes lägenhet under hela hennes om M:s relation. Påståendet ifrågasätts efter husrannsakan hos TK

TK som arbetar med HIV-frågor bör ha haft god insikt gällande de förhållningsregler som gäller för HIV-smittade. TK har varit medveten om att hennes viruskoncentration inte var tillfredsställande.

Risken för smittoöverföring vid vart och ett av samlagen har varit beaktansvärd.

Domstolens beslut: ”Hovrätten finner det ställt bortom allt rimligt tvivel att TK och målsäganden haft vaginala och orala samlag med varandra i den omfattning som åklagaren påstått” utan att TK dessförinnan upplyst SM om att hon var smittad och utan att kondom använts.

Omständigheterna visar att TK varit helt likgiltig till om hennes handlande skulle kunna få till effekt att SM smittades med HIV. Vid sådant förhållande skall hon dömas för försök till misshandel som är att bedöma som grov.

I Örebro TR dömdes kvinnan för framkallande av fara för annan till fyra månaders fängelse. Bedömningen där var att uppsåt inte förelåg då TK och målsägande haft ett kärleksförhållande.

Vållande till sjukdom, på gränsen till misshandelsbrott då ung person ovetandes smittats med HIV

Beslutsdatum: 2005

Tilltalad: TM. Man född 1971

Målsägande: SM. Ung man

Brottsbenämning: Vållande till sjukdom

Överfört HIV: Ja

Påföljd: Två års fängelse

Skadestånd: 750 000 SEK

I korthet: TM har genom sexuellt umgänge överfört HIV-smitta till målsägande SM som då var endast 18 år. TM har vidare underlåtit att informera SM om sin smitta. Det sexuella umgänget bestod i ett antal orala och anala samlag. De ömsesidiga orala samlagen har varit oskyddade SM är osäker på om kondom användes under samtliga de anala samlagen bl.a. då han var påverkad vid tillfället.

TM menar att han av sin läkare fått veta att smittoriskerna vid oralsex är försumbar. Vid de anala samlagen har kondom använts. Han hävdar även att han en tid innan det sexuella umgänget berättat om sin HIV-smitta för SM. Kontakten mellan dem skulle då ha brutits en tid för att sedan återupptas av SM som medvetet utsatte sig för risken att smittas.

SM hävdar att över huvud taget inte skulle haft sexuellt umgänge om han vetat att TM bar på HIV-smitta. Vittnesutsaga styrker SM:s uppgifter om att han var ovetande om detta.

Rätten har ansett sig kunna godta att TM använt kondom vid de anala samlagen och drar då slutsatsen att HIV-infektionen överförts vid de orala samlagen. TM har då invänt att smittan kan ha överförts genom kyssar men den risken är så liten att man i sammanhanget kan bortse ifrån den enligt den medicinska expertisen i målet.

Domstolens beslut: ”Liksom tingsrätten finner hovrätten att TM:s handlande måste läggas honom till last som straffbar oaktsamhet. Han skall därför dömas för att ha vållat målsäganden sjukdom.” Det har varit fråga om ett medvetet risktagande av allvarligt slag, varför brottet är grovt.

Hovrätten ändrar tingsrättens domslut på så sätt att hovrätten bestämmer påföljden till fängelse två (2) år. (Malmö tingsrätt dömdes mannen till ett års fängelse).

”Det risktagande TM gjort sig skyldig till har varit betydande och hänsynslöst. Hans handlande måste bedömas ligga nära gränsen för en uppsåtlig misshandel. Med hänsyn härtill och med beaktande av den mycket allvarliga och livsfarliga sjukdom han orsakat en ung person finner hovrätten att straffvärdet är betydligt högre än vad tingsrätten ansett.”

Framkallande av fara för annan då HIV-smittad köpt sexuella tjänster av unga män

Beslutsdatum: 2006

Tilltalad: TM Man född 1955

Målsägande: SM1, SM2 och SM3 unga män

Brottsbenämning: Framkallande av fara för annan, våldtäkt mot barn, sexuell utnyttjande av minderårig samt köp av sexuella tjänster.

Överfört HIV: Nej

Påföljd: Fängelse fyra år

Skadestånd: 20 600 kr till SM1, 32 990 kr till SM2 och 142 600 kr till SM3

I korthet: TM som varit HIV-smittad sedan 1996, har vid flera tillfällen mot ersättning, skaffat sig tillfälligt sexuellt umgänge med målsägandena SM1, SM2 och SM3. Umgänget har innefattat oskyddade orala samlag där TM varit aktiv part samt oskyddade anala samlag där TM varit passiv part. TM har underlåtit att informera målsägandena om sin smitta. Målsäganden SM3 var minderårig vid tiden för de sexuella handlingarna.

TM förklarar att hans omdömesförmåga kraftigt försämrats efter en stroke som inträffat några år tidigare. Han medger att han haft sexuellt umgänge med målsägandena, mot betalning. Han uppger dock färre tillfällen. Han medger även att han inte informerat målsägandena om sin smitta samt att oskyddade anala samlag förekommit ”eftersom det var skönare så”. TM bedömde själv att det inte fanns någon smittorisk.

TM:s HIV-infektion är välbehandlad enligt hans läkare. Då det inte finns några påvisbara virus i blodplasman är smittorisen mycket nära noll även om den inte helt kan uteslutas.

TM hävdar att han inte insett att SM3 var minderårig.

De uppgifter som TM lämnat har i princip bekräftat målsägandenas uppgifter. Där uppgifterna går isär anser hovrätten att det är målsägandenas uppgifter som skall ligga till grund för bedömningen i målet.

Domstolens beslut: Det är utrett att TM vetat att samlagen inneburit en risk för smittspridning. ”TM skall således dömas för framkallande av fara för annan, såvitt avser SM1 vid i vart fall tre tillfällen, vad avser SM2 vid ca 15 tillfällen och slutligen vad avser SM3 vid fem tillfällen.”

Hovrätten ändrar tingsrättens dom i ansvarsdelen endast på det sättet att fängelsestraffets längd bestäms till fyra år (tingsrätten dömde TM till tre års fängelse).

”Enligt hovrättens mening uppgår straffvärdet för samtliga de gärningar som TM skall dömas för till fängelse fem år.” I det rättspsykiatriska utlåtandet framkommer att TM drabbats av en personlighetsförändring till följd av

stroken. TM:s nedsatta omdömesförmåga beaktas vid bedömningen av straffvärdet som bestäms till fyra år.

Framkallande av fara för annan då man underlåtit att skydda sin partner

Beslutsdatum: 2006

Tilltalad: TM Man född 1957

Målsägande: SM. Man

Brottsbenämning: Framkallande av fara för annan

Överfört HIV: Nej

Påföljd: Fängelse 2 mån

Skadestånd: 44 113 kr

Fallet i korthet: TM har haft en sexuell relation med SM. utan att upplysa honom om sin HIV-smitta. Då SM. förhört sig om TM:s HIV-status har denne påstått sig vara negativ. Paret har under fyra veckors tid haft oskyddat oral- och analsex. Då förhållandet bröts berättade TM om sin smitta. SM. som var övertygad om att han blivit smittad hade då oskyddat sex med TM ytterligare en gång. SM testades HIV-negativ.

TM har åberopat att hans HIV-infektion inte var i ett påtagligt smittsamt stadium då han medicinerar. Han menar även att SM får anses ha samtyckt till faran. SM skall ha sagt att han tidigare haft sex med två HIV-smittade personer. Det råder delade meningar huruvida han upplyste TM om att kondom använts då.

TM har varit HIV-smittad sedan 1989 och är informerad om vilka restriktioner som gäller för honom vid sexuella kontakter.

Domstolens beslut: Åtalet för framkallande av fara för annan skall bifallas. ”Det ankommer inte på TM att tillämpa sina restriktioner på hans egen uppfattning om sin smittsamhet. Eftersom han inte upplyst SM kan denne inte ha lämnat något samtycke. Faran för SM har varit att ådra sig en dödlig livslång sjukdom.”

Vållande till sjukdom då HIV överförs vid oskyddat oralsex

Beslutsdatum: 2006

Tilltalad: TM. Man född 1964, medborgare i Brasilien

Målsägande: SM1, SM2, SM3 och SM4, Män

Brottsbenämning: Vållande av sjukdom, framkallande av fara för annan

Överfört HIV: Ja till SM1 och SM4

Påföljd: Fängelse 2 år och 6 mån samt utvisning

Skadestånd: 850 000 kr vardera till målsägandena SM1 och SM4, samt 30 000 kr vardera till SM2 och SM3

I korthet: TM har haft sexuellt umgänge med målsägandena SM1, SM2, SM3 och SM4 utan att dessförinnan upplysa dem om sin HIV-smitta. Um-

gänget har bestått i dels oskyddade orala samlag och dels skyddade anala samlag. Målsägandena SM1 och SM4 har smittats med HIV.

TM hävdar att han informerat samtliga målsäganden om sin smitta före samlagen. Såväl TM som målsägandena var av uppfattningen att smittorisken vid oralsex är låg. TM har lagt fram utländska riktlinjer för säker sex.

TM yrkar att hovrätten ogillar utvisningsbeslutet. Eftersom han inte är sjukförsäkrad i Brasilien kan han inte få bromsmedicin där och utan den kommer han att få AIDS.

Samtliga målsägande uppger att de inte skulle haft sexuellt umgänge med TM om de känt till att han var smittad. ”Enligt tingsrättens uppfattning är detta ett högst rimligt antagande, särskilt som det inte förelåg någon varaktig relation mellan TM och målsägandena”

Domstolens beslut: Hovrätten fastställer tingsrättens domslut. TM skall fällas till ansvar för grovt vållande till sjukdom beträffande SM1 och SM2 samt för framkallande av fara för annan beträffande SM1 och SM3.

Då TM i likhet med målsägandena, hade en felaktig uppfattning om smittorisken vid oralsex och då kondom använts vid de anala samlagen, kan ”tingsrätten inte finna att TM handlat uppsåtligt i förhållande till den skadliga effekten. Han kan därför inte fällas ansvarig för misshandel eller försök därtill”

TM:s har dock gjort sig skyldig till ett medvetet risktagande i förhållande till målsägandena. Med hänsyn till att HIV är en allvarlig sjukdom bedöms hans oaktsamhet som grov.

”TM har enligt hovrättens mening inte någon starkare anknytning till Sverige. Han har gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet. Hans beteende måste betecknas som farligt. Vid sådana förhållanden föreligger synnerliga skäl för utvisning.”

Med utgångspunkt i brottens straffvärde och med beaktande av det men som TM lider genom utvisning, bör fängelsestraffet bestämmas till två år och sex månader.

Försök till grov misshandel då HIV-smittad man underlåtit att informera sin gravida flickvän

Beslutsdatum: 2006

Tiltalad: TM. Man född 1981, medborgare i Angola

Målsägande: SK. Kvinna

Brottsbenämning: Försök till grov misshandel

Överfört HIV: Nej

Påföljd: Fängelse ett år samt utvisning ur riket

Skadestånd: 75 000 kr

I korthet: TM som informeras om att han är HIV-smittad, underlåter att informera sin flickvän målsägande SK. Paret fortsätter att ha oskyddade samlag och SK blir gravid. TM berättar för Smittskyddsmyndigheten om sin relation med SK först fyra månader efter att han fått HIV-beskedet.

Målsägande SK visar sig inte ha smittas. Hon planerar att föda barnet men vill inte ha med TM att göra mer.

TM menar att han på grund av språkförbistringar inte förstått de förhållningsregler han fått. Han säger sig ha utgått från att SK redan var smittad och att restriktionerna endast gällde en eventuell ny flickvän.

Tingsrätten menar att TM snarare väntat med att berätta om relationen med SK för att inte riskera prövningen av hans asylansökan. Tingsrätten finner det styrkt att TM vid samlagen varit helt likgiltig till om målsäganden skulle smittas.

TM hävdar att han bör få vård för sin HIV-smitta i Sverige då det är här han ådragit sig den. Det är också viktigt för honom att få träffa det barn målsäganden bär på. Han hoppas att hon skall förlåta honom så att han skall kunna umgås med barnet.

Domstolens beslut: I enlighet med tingsrättens i skuldfrågan ej överklagade dom, skall TM dömas för försök till grov misshandel. Hovrätten fastställer tingsrättens beslut om utvisning.

Hovrätten finner att varken TM:s tidigare eller nu aktuella brottslighet utgör tillräcklig grund för att anta att TM kommer att göra sig skyldig till fortsatt brottslighet här i landet. Dock är den fara och kränkning som TM utsatt målsäganden för så allvarlig att han inte bör få stanna kvar i landet.

Tingsrätten har på grund av brottets svårighetsgrad inte varit främmande för att låta utvisningsbeslutet gälla för all framtid. Här föreligger dock en speciell komplikation då målsägaren väntar TM:s barn. ”En del av brottet är själva avelsen.” För att inte barnet skall bli helt avskärmat från sin far i framtiden finner tingsrätten det skäligt att begränsa utvisningstiden till 2012.

Hovrätten ändrar tingsrättens dom endast på så sätt att tidpunkten före vilken TM är förbjuden att återvända till Sverige bestäms till 2011. Anledning saknas att därav skärpa fängelsestraffet.

TM överklagar utvisningsbeslutet till Högsta domstolen men det avslås.

Framkallande av fara för annan då ung HIV-smittad kvinna underlåtit att upplysa om sin smitta

Beslutsdatum: 2006

Tilltalad: TK. Ung kvinna född 1990

Målsägande: SM. Man

Brottsbenämning: Framkallande av fara för annan

Överfört HIV: Nej

Påföljd: Vård genom Socialtjänsten

Skadestånd: 15 000 kr

I korthet: TK ska kort efter att hon fått veta att hon är HIV-smittad haft oskyddade orala och vaginala samlag med målsägande SM. utan att upplysa honom om sin smitta.

TK som vid tillfället var 15 år gammal, uppger att SM hjälpt henne att rymma från sitt vårdhem för att gå på fest hos honom. Hon säger sig inte

minnas något samlag p.g.a. blackout orsakad av alkohol som SM. köpt ut åt henne. Hon har dock i tidigare förhör uppgett att hon var orolig för att hon och SM, som hon då var kär i, kan ha haft sex. Hon skickade även ett sms till SM. där hon bad om ursäkt för att hon är HIV-smittad.

SM medger att TK varit berusad och kräkts men hävdar att hon ändå var fullt medvetande. Han bestrider dessutom att det skulle vara han som köpt ut alkoholen. TK ska även ha sagt till honom att hon är 17 år gammal, samt att hon var på permission från sitt boende.

TK:s och målsägandes berättelser går isär och tingsrätten bedömer att ingen av dem gör ett trovärdigt intryck. Tingsrätten gjorde vidare bedömningen att det påstådda samlaget/en mellan TK och SM. ej kunnat styrkas och ogillade därför åtalet.

Domstolens beslut: ”Med ändring av tingsrättens dom dömer hovrätten TK för framkallande av fara för annan.” Hovrätten överlämnar åt socialnämnden i TK:s hemkommun att föranstalta om nödvändig vård inom socialtjänsten.

Av utredningen framgår att TK vid tillfället ifråga varit väl medveten om att hon bar på en HIV-infektion. Målsäganden har berättat att TK aktivt medverkat i vaginala och orala samlag med honom utan att informera honom om att hon bar på HIV eller kräva kondom. ”Målsägandens agerande då han fick veta om att TK:s var HIV-smittad talar vidare med styrka för att parterna haft oskyddat sex.”

Till skillnad från tingsrätten finner hovrätten det ställt utom rimligt tvivel att det förekommit åtminstone något samlag utan kondom användning samt att TK försummat att upplysa målsäganden om att hon bär på HIV-infektion.” Åklagaren har emellertid inte förmått visa att TK ställt sig likgiltig till huruvida smittoöverföring ägde rum. Ansvar för uppsåtligt brott kan därmed inte komma ifråga.

Försök till grov misshandel då kvinna förtigit sin HIV-smitta inför sin make samt inför sjukvårdspersonal vid barnens förlossningar

Beslutsdatum: 2007

Tilltalad: TK. Kvinna född 1967

Målsägande: SM1, B och C barn

Brottsbenämning: Försök till grov misshandel

Överfört HIV: Nej

Påföljd: Fängelse 2 år och sex månader

Skadestånd: 175 000 kr till SM1 samt 150 000 kr vardera till B. och C

Fallet i korthet: TK har under de tio år hon och maken SM1 varit gifta, förtigit sin HIV-smitta och haft ett stort antal oskyddade samlag med maken. Hon har underlåtit att informera ansvarig sjukvårdspersonal vid förlossningen av parets båda barn B och C och även ammat båda barnen.

TK har mot yrkandet om ansvar som avser förlossningarna invänt att det rört sig om en nödsituation och att hennes såväl som barnens liv varit i fara om hon inte framfött dem. Dock gäller åtalet inte att hon fött barnen utan att

hon underlåtit att ge sjukvårdspersonalen den information som behövts för att begränsa smittorisken vid förlossningarna.

TK mot ansvar för brott mot SM1 invänt att det förelegat ett hypotetiskt samtycke från honom. Det innebär att gärningsmannen vet att samtycke inte lämnats men tror att vederbörande skulle göra det om frågan ställdes. Hypotetiskt samtycke har i svensk rätt inte ansvarsbefriande verkan.

Domstolens beslut: Hovrätten fastställer tingsrättens dom. Liksom tingsrätten finner hovrätten att TK insett risken för smittoöverföring och således haft uppsåt att framkalla fara för att SM1 och deras barn skulle infekteras av HIV. ”TK bör således dömas för försök till grov misshandel i den omfattning som tingsrätten också funnit.”

Det har inte gjorts gällande att TK skulle ha önskat att smitta SM1 eller barnen. Dock har hon rationellt och systematisk undanhållit sin sjukdom för SM1. Hon har också under graviditeterna undvikit kontakt med sjukvårdspersonal som känner till hennes HIV-infektion uppenbarligen för att inte riskera att den skulle hindra planerna på att få barn. Hon har heller inte efter nedkomsterna låtit HIV-testa barnen. Hovrätten ansluter sig till tingsrättens bedömning att TK haft en likgiltig attityd till riskens förverkligande såväl när det gäller SM1 som barnen.

Grov misshandel och försök till grov misshandel vid återkommande riskbeteende

Beslutsdatum: 2007

Tilltalad: TM. Man född 1979, medborgare i Zimbabwe

Målsägande: SK1, SK2, SK3, och SK4. Kvinnor

Brottsbenämning: Grov misshandel och försök till grov misshandel.

Överfört HIV: Ja, till målsägande SK1 och SK2

Påföljd: Fängelse 7 år samt utvisning

Skadestånd: 203 297 kr till K, 33 720 kr till SK3. samt 30 000 kr till SK4

I korthet: TM har under loppet av ett år haft sexuell umgänge med målsägandena SK1, SK2, SK3 och SK4. utan att upplysa dem om sin HIV-smitta. Det har rört sig om såväl skyddade som oskyddade samlag. TM överför HIV till målsägandena SK1 och SK2 (båda födda 1985) och tvångsisoleras efter detta.

TM har uppgett att han varken kan erkänna eller förneka samlaget med SK1. Samtliga övriga åtalpunkter har han erkänt förbehållslöst. Han har velat informera målsägarna men funnit det svårt. Han har även medgett att han varit narkotikapåverkad vid flera utav tillfällena.

TM:s läkare menar att det har ”varit svårt att få TM att rätta sig efter de förhållningsregler som gäller och det ledde ju också till att han blev tvångsisolerad, vilket är en drastisk och ovanlig åtgärd.”

TM har bestritt utvisningsyrkandet och hänvisat till att han är tidigare ostraffad samt har en två-årig son här i Sverige tillsammans med en svensk kvinna som han tidigare var gift med.

Domstolens beslut: Tingsrätten finner TM skyldig till grov misshandel och försök därtill.

TM har gjort sig skyldig till upprepad och mycket allvarlig brottslighet. På grund av detta samt återfallsrisken bifaller tingsrätten utvisningsyrkandet. TM:s anknytning till sin son tillgodoses endast på så sätt att utvisningstiden begränsas. Med beaktande av det men som TM lider på grund av utvisningen bestäms fängelsestraffets längd till sju år.

Grov våldtäkt men ej uppsåt till smitta

Beslutsdatum: 2007

Tilltalad: TM Man född 1970, medborgare i Angola

Målsägande: SK. Kvinna

Brottsbenämning: Grov våldtäkt mm

Överfört HIV: Nej

Påföljd: Fängelse 4 år samt utvisning

Skadestånd: 110 000kr

I korthet: TM som är HIV-smittad har med grovt våld tilltvingat sig oskyddat samlag av målsäganden SK. Hon var vid tillfället påverkad av alkohol och hasch som TM bjudit på.

TM menar att samlaget skett i samförstånd och även att SK erbjudit honom sexuella tjänster mot betalning. Ett påstående som styrks av vittnen som närvarat på festen före tiden för övergreppet, och som påverkar M:s trovärdighet enligt hovrätten.

Målsägandens uppgifter i övrigt är så trovärdiga att de skall läggas till grund för bedömningen. De styrks också av vittnesuppgifter från bl.a. TM:s grannar som hört kvinnoskrik från lägenheten vid tidpunkten som SK uppgett.

Domstolens beslut: Hovrätten ändrar tingsrättens dom och dömer TM för grov våldtäkt. Hovrätten skärper också fängelsestraffet till fyra år.

Vid bedömningen av hur gärningen skall rubriceras beaktar hovrätten dels det faktum att TM varit behjälplig att berusa SK som var förhållandevis ung vid övergreppet. Vidare använde sig TM av strypvåld som varit allvarligt. Detta i förening med det faktum att TM måste insett risken att smittorisk förelåg gör att hovrätten tillskillnad från tingsrätten anser att gärningen ska bedömas som grov våldtäkt.

Fara för att SK skulle smittas med HIV har förelegat men då smittorisken varit så pass låg saknas stöd för slutsatsen att TM varit likgiltig inför den och han kan därmed inte dömas för försök till grov misshandel.

Hovrätten delar tingsrättens inställning i fråga om utvisning. Då TM saknar anknytning till Sverige lider han inte sådant men av utvisningen att detta motiverar en strafflindring.

Hovrätten finner att SK är berättigad en högre kränkingsersättning än vad tingsrätten funnit. När det gäller sveda och värk instämmer hovrätten i tingsrättens bedömning att 10 000 kr är skäligt.

TM döms även för ringa narkotikabrott.

Två fall av grov misshandel. Fråga om tidpunkt för smittotillfälle i förhållande till tidpunkt då gärningsmannen fått sitt HIV-besked

Beslutsdatum: 2007

Tilltalad: TM. Man född 1972, medborgare i Kenya

Målsäganden: SK1 och SK2. Kvinnor

Brottsbenämning: Grov misshandel

Överfört HIV: Ja, till båda målsägandena.

Påföljd: Fängelse fem år samt utvisning

Skadestånd: 800 000 kr till SK2, 550 000kr till SK1

I korthet: TM har genom oskyddade samlag överfört HIV till målsägandena SK1 och SK2. Virusstammarna hos TM, SK1 och SK2 visar sig ha gemensamt ursprung. TM och målsägandena är också eniga om att samlagen har ägt rum. TM döms i tingsrätten för grov misshandel av målsägande SK2.

Överklagan av tingsrättens dom syftar till att bevisa att även samlaget mellan TM och SK1 ägt rum efter det att TM fått besked om att han var HIV-smittad.

Målsäganden SK1 som lider av psykisk sjukdom, har haft svårt att säkert ange när samlaget med TM ägt rum. Dock har åklagaren i hovrätten kunnat presentera det kuvert på vilket TM ska ha nedtecknat sina kontaktuppgifter hans och SK1:s sexuella kontakt. Kuvertet är poststämplat efter den tidpunkt då TM mottog sitt HIV-besked och bär hans fingeravtryck. Vidare uppgav TM då fick sin HIV-diagnos att han inte haft några sexuella kontakter i Sverige.

Domstolens beslut: Hovrätten ändrar tingsrättens dom enligt följande; Hovrätten dömer TM för grov misshandel även såvitt gäller gärningen mot målsägande SK1 och bestämmer påföljden för gärningarna till fängelse fem år. Utvisningsdomen kvarstår.

TM har ingått äktenskap i Sverige men synens ha starkast anknytning till sitt hemland. Det men som till följd av utvisningen drabbar TM är enligt hovrättens uppfattning inte fullt så kännbar dom tingsrätten ansett. Med beaktande av detta bestämmer hovrätten straffet till fängelse fem år.

Hovrätten beslutar även att TM ska utge skadestånd till SK1. Skillnaden i SK1 och S:s ersättning grundar sig på ålderskillnaden målsägandena emellan.

TM dömdes i Stockholms tingsrätt till tre års fängelse samt utvisning.

Framkallande av fara för annan då man underlåtit att informera sin sambo om att han är HIV-smittad

Beslutsdatum: 2007

Tilltalad: TM Man född 1972, medborgare i Liberia

Målsäganden: SK. Kvinna
Brottsbenämning: Framkallande av fara för annan mm
Överfört HIV: Nej
Påföljd: Fängelse tre månader
Skadestånd: 17 000kr

I korthet: TM har under ett års tid underlåtit att informera sin sambo om att han är HIV-smittad. Paret har haft såväl skyddade som oskyddade orala, anala och vaginala samlag, även då SK menstruerat. Båda bekräftar att TM haft tillgång till kondomer och ej motsatt sig att använda dem men att SK inte velat det.

SK har uppgivit att hon fick veta att TM var HIV-smittad först i samband med att paret flyttade isär och hon fann hans mediciner. SK som då bar på TM:s barn blev djupt förtvivlad över vetskapen att hon kunde vara smittad och försökte ta livet av sig. Därefter fick hon missfall.

TM menar att han redan i början av förhållandet med SK, berättat att han är HIV-positiv samt att han använt kondom vid samtliga samlag utom ett då SK tagit av honom den.

Tingsrätten finner det inte sannolikt att SK skulle ha valt att ha oskyddat sex med TM medveten om att han bar på HIV-smitta. Vidare har vittnesuppgifter bekräftat att SK, inför vetskapen om HIV-smittorisken, försökt ta sitt liv. TM har i polisförhör uppgett att han inte berättat något om sin HIV-infektion under de första 4-5 månaderna av relationen.

Domstolens beslut: Åtalet för framkallande av fara för annan skall bifallas.

TM är vid samlad bedömning övertygad om att vid ett stort antal tillfällen ha haft oskyddat oralt, analt och vaginalt könsumgänge med målsäganden SK väl medveten att han var smittad med HIV men utan att informera sin sambo om detta. Vid sådant förhållande har TM genom grov oaktsamhet utsatt SK för livsfara eller fara för allvarlig sjukdom.

TM döms även för ringa misshandel då han ska ha sparkat SK i samband med ett gräl.

Flera försök till grov misshandel i nära anslutning till att gärningsmannen mottagit sitt HIV-besked

Beslutsdatum: 2008

Tilltalad: TM Ung man, född 1989

Målsäganden: SK1, SK2, SK3, SK4 SK5 och SK6. Unga kvinnor.

Brottsbenämning: Försök till grov misshandel mm

Överfört HIV: Nej

Påföljd: Fängelse två år

Skadestånd: 40 000kr vardera till samtliga målsägandena

I korthet: TM har haft oskyddade vaginala och orala samlag med målsägandena SK1, SK2, SK3, SK4, SK5 och SK6 utan att informera dessa om

att han är HIV-smittad. I några utav fallen har TM lämnat falska uppgifter gällande sin HIV-status. Det första av samlagen skedde endast en dag efter det att TM fått veta att han var HIV-smittad.

Målsägandena uppger enhetligt att de inte skulle ha haft samlag med TM om de vetat att han var bärare av HIV. Målsägandena SK3 och SK1 har även uppgett att samlagen skett mot deras vilja.

TM har i stort sett bekräftat målsägandenas uppgifter. Dock säger han sig inte minnas att han haft vaginalt samlag med vare sig SK1 eller SK6 då han varit mycket berusad. Han ser dock ingen anledning till att betvivla deras uppgifter. Han menar att han blev chockad av HIV-beskedet och därmed inte kunde ta till sig den information han fick om smittorisken.

Genom målsägandens och TM:s egna uppgifter är det utrett att TM väl medveten om sin HIV-smitta och de restriktioner som följer med den, haft oskyddade samlag med målsägandena utan att dessförinnan tala om att han är smittad. TM har vidgått att han inte haft någon grund för sin bedömning att han inte var särskilt smittsam.

TM står också åtalad för olaga hot riktat mot personal vid det behandlingshem där hans flickvän bor.

Domstolens beslut: Tingsrätten finner att TM begått gärningarna uppsåtligt och därigenom gjort sig skyldig till försök till misshandel.

Brotten är grova med hänsyn till att gärningarna varit livsfarliga alternativt kunnat tillfoga flickorna allvarlig sjukdom samt då TM visat särskild hänsynslöshet.

”Det är synnerligen anmärkningsvärt att han redan dagen efter det att han fått beskedet om att han var smittad med HIV valde att ha samlag på det regelvidriga sättet. ”Vid vart och ett av samlagen har han åsidosatt såväl försiktighetsåtgärder som informationsplikt. Uppgifterna om hur samlagstillfällena gått tillväga visar att anledningen till åsidosättandet endast varit TM:s önskan att tillgodose sitt eget sexuella intresse. TM som tidigare är ostraffad har nu gjort sig skyldig till mycket allvarliga försök till grov misshandel gentemot målsägandena som är unga flickor. Brottnens sammanlagda straffvärde tillsammans med straffet för olaga hot överstiger fyra års fängelse. Med beaktande av TM:s ungdom skall fängelsestraffets längd bestämmas till två år.

Våldtäkt och försök till grov misshandel blir grov våldtäkt

Beslutsdatum: 2008

Tilltalad: TM. Man, född 1976, medborgare i Kenya

Målsäganden: SK1 och SK2 kvinnor

Brottsbenämning: Grov våldtäkt, försök till grov misshandel mm

Överfört HIV: Nej

Påföljd: Fängelse 6 år

Skadestånd: 196 400 kr till SK1

I korthet: TM. har utan att informera om sin HIV-smitta haft oskyddade samlag med målsägandena SK1 och SK1 Han har även med våld och hot tilltvingat sig oskyddade samlag av SK1 som han då hade en relation med. TM. har yrkat att åtalena ogillas. Åklagaren har yrkat att fängelsestraffet skärps samt att TM utvisas ut landet. TM dömdes av tingsrätten för våldtäkt, försök till grov misshandel samt framkallande av fara för annan till fängelse i 3 år.

Domstolens beslut: Hovrätten ändrar tingsrättens dom. Hovrätten bedömer inte förfarandet kring våldtäkten av målsägande SK1 såsom våldtäkt och försök till grov misshandel utan bedömer det istället som grov våldtäkt.

Hovrätten gör följande bedömning angående ev. likgiltighetsuppsåt. Det rör sig om ett stort antal samlag. Då TM varit våldsam i relationen finner hovrätten liksom tingsrätten tilltro till SK1:s uppgift att hon känt sig tvungen att gå med på oskyddade samlag med TM. Det framgår att TM. inte varit mån om SK1. Enligt hovrättens mening är det därmed också visat att TM. varit likgiltig inför att SK1 skulle kunna smittats med HIV.

TM. skall med ändring av tingsrätten dömas för försökt till grov misshandel gentemot SK1.

TM. skall även dömas för grov kvinnofridkränkning gentemot SK1 samt framkallande av fara för annan gentemot SK1. Här gör hovrätten inte någon annan bedömning än den som tingsrätten gjort.

Straffvärdet för den samlade brottsligheten bestäms till fängelse i sex år.

14 års fängelse för spridande av HIV och risk för detsamma genom samlag med minderåriga

Beslutsdatum: 2008

Tilltalad: TM. Man, född 1975, medborgare i Storbritannien

Målsäganden: M.1-17 unga kvinnor.

Brottsbenämning: Grov misshandel, försök till grov misshandel mm.

Överfört HIV: Ja, målsägandena M.1 och M.2

Påföljd: Fängelse i 14 år

Skadestånd: 850 000kr vardera till M.1 och M.2, 35 000kr till M.3, 110 000 kr vardera till M.4, M.6 och M.12, 145 000 kr till M.5, 40 000 kr till M.8, 30 000kr vardera till M.9, M11, M14, M15 och M.16, 180 000kr till M.10 och 135 000 kr M17.

Fallet i korthet: TM har haft oskyddade vaginala, orala och anala samlag med målsägandena M.1-17 utan att upplysa dem om sin HIV-infektion. Målsägandena var samtliga runt 15 år gamla då samlagen ägde rum. Sex av dem var minderåriga och två endast i tolvårsåldern. Två av målsägandena smittas med HIV.

TM har genomgående förklarat att han uppfattat målsägandena som 15 år fyllda även om han erkänt att han främst sökt kontakt med yngre flickor. Han anser sig inte ha tvingat någon till sex, utan målsägandena var ofta lika påstridiga.

TM har medgett att han underlåtit att informera målsägandena om sin HIV-infektion. Han hävdar dock att han haft ”Hygglig koll” på sina virusnivåer. Kondom har använts vid de anala samlag då han varit medveten om att dessa innebär en större risk. TM hävdar även att hans doktor sagt att det är ”oerhört låg risk” vid vaginala samlag, då han skött sin medicinering.

TM:s behandlande läkare uppger att han aldrig diskuterat smittrisk med TM. Han är även av uppfattningen att inte kan ha haft särskilt god kännedom om sina virusnivåer. Han missade ofta återbesöken, då provresultaten redovisas. Han har även slarvat med sin medicinering i omgångar, varpå virusnivån i blodet ökat kraftigt.

Domstolens beslut: Hovrätten fastställer tingsrättens dom. TM:s relation er med målsägandena har varit likartade, föga präglade av empati och inriktade på sexuell tillfredsställelse för TM, redan vid ett tidigt skede. ”TM:s användning av kondom har inte varit konsekvent ens i de fall då han själv insett att en ökad smittrisk förelegat d.v.s. vid anala samlag.” Såsom tingsrätten funnit är det visat att TM, inte kunnat ha haft någon välgrundad föreställning om att smittorisken skulle ha varit låg såsom han påstått.

Hovrätten finner ingen anledning att göra någon annan bedömning än att TM varit likgiltig såväl inför risken att målsägandena kunde smittas, som förverkligandet av denna risk. Uppsåt i förhållande till gärningarna har förelegat. Hovrätten finner åtalerna för försök till grov misshandel styrkta i alla delar.

”Oavsett vilket straffvärde som motsvarar vart och ett av brotten, överstiger gärningarnas sammantagna straffvärde vida det fängelsestraff tingsrätten mätt ut. Tingsrättens dom skall därför fastställas även i påföljdsdelen.”

TM döms även för ringa narkotikabrott, grov olovlig körning samt grovt sexuellt utnyttjande av underårig. ”Vart och ett av de sexuella övergreppen ska rubriceras som grovt brott med åberopande av att TM visat särskild hänsynslöshet och att han kunnat smitta målsägandena med sin sjukdom.”

Grov misshandel då HIV-smittad kvinna underlåtit att informera sin make och även smittat denne

Beslutsdatum: 2008

Tilltalad: TK. Kvinna, född 1961.

Målsägande: SM Man

Brottsbenämning: Grov misshandel.

Överfört HIV: Ja

Påföljd: Fängelse två år

Skadestånd: 75 000 kr

I korthet: TK har under sitt fyraåriga äktenskap med målsäganden SM underlåtit att informera honom om sin HIV-smitta. Paret har haft ett mycket stort antal oskyddade vaginala samlag och SM har smittats med HIV.

TK vitsordar de faktiska omständigheterna men förnekar brott. Hon älskar målsäganden och har aldrig velat skada honom. Hon medger vetskap om att

hon under tidsperioden haft höga virusnivåer i blodet och att högre risk för smittoöverföring då förelegat.

TK uppger att hon smittas med HIV av sin f.d. make som hotat att döda henne om hon berättar för någon om smittan. Hon har därför inte vågat säga något till SM

SM berättar att han känner sig mycket deprimerad över att den han älskade har smittat honom med en sjukdom som kan döda honom. Han känner sig trött och kan inte arbeta som förut. Han kan inte längre flytta hem till sitt hemland Nigeria då han skulle få svårt att erhålla medicin och nödvändig vård.

Domstolens beslut: Tingsrätten finner att TK haft uppsåt i förhållande till gärningen och att åtalet för misshandelsbrott är styrkt och skall bifallas. Eftersom det är fråga om överförandet av en allvarlig, livslång sjukdom ska gärningen bedömas som grov.

Det faktum att en person gör sig skyldig till ett upprepat risktagande medför ej att man kan dra slutsatsen att hon varit likgiltig inför ett förverkligande av risken. Tingsrätten finner dock att TK uppvisat en likgiltighet i det att hon, trots att hon varit medveten om den ökade risken för smittoöverföring vid varje enskilt samlag, haft oskyddade samlag med målsäganden vid ett mycket stort antal tillfällen under närmare fyra år.

Vid straffmätningen beaktar tingsrätten att TK som är dövstum och endast talar och förstår teckenspråk, skulle drabbas oskäligt hårt av ett straff utmätt efter brottets straffvärde (tre år enligt TR). Påföljden bestäms därför till fängelse i två år.

Tingsrätten ifrågasätter inte TK i hennes uppgifter om att hennes livssituation under den aktuella perioden varit mycket svår. Anledningen som TK anfört till att hon inte informerat målsäganden om sin sjukdom utgör enligt tingsrätten dock inte skäl att sänka fängelsestraffet ytterligare.

Översiktlig statistik

1989-09-22–2008-09-05
